

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №20 им. Героев Отечества города Кызыла
Республики Тыва»

«Согласовано»

Руководитель ШМО

_____/ *Чаш-оол* /

Чаш-оол Ч. Ш..

Протокол № 1 от

« 29 » августа 2024г.

«Согласовано»

Заведующий УВР МБОУ
«СОШ №20»

_____/ _____ /

Тожулук Л.Д.

Протокол № 1 от

« 29 » августа 2024г.

«Утверждаю»

Директор МБОУ «СОШ №20»

_____/ *Д.С. Попугалов* /

Попугалов Д.С.

Приказ № 1 от

« 29 » августа 2024г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

внеурочной деятельности

Мой родной язык

для 2 класса на 2024-2025 учебный год

Рассмотрено на заседании педагогического совета

протокол №1 от

«29» августа 2024г.

Кызыл-2024

Тайылбыр бижик

Ажылчын программа эге школага болгаш кол ниити өөрөдилгеге ФКӨС кирилдезиниң негелдезинге кичээлден дашкаар ажыл-чорудулганы организаастарының дугайында саавыырынң негелдезинге дүүштүр кылган.

Тыва дыл – аныяк бижиктиг дылдарның бирээзи. Тыва дылды башкылаашкынын шынарын бедидеринче башкыларга кол сорулга салдынган. Келир уенин салгакчылырын торээн дылынга ынак, ону унелеп билир кылдыр ооредир, кижизидер. А ону канчаар боттандылары башкыларнын чогаадыкчы чоруундан, кичээлге янзы буру аргалар, методтарны ажыглаарындан хамааржыр. Кичээлдер уругларга солун, чаа чуулдерни берип, кичээнгейин хаара тудуп турар. Амгы үеде ооң янзы-бүрү талаларын шинчилээр ажылдарны чүгле дыл эртемденнери чорудуп турар эвес, аңаа өөреникчилер шинчилел ажылдар дузазы-биле база хире-шаа-биле киржип турар.

Торээн дылым деп программаны тургузарда орус дылдын «Занимательная грамматика», «Занимательный русский язык» деп программаларны ооренип коргеш, анаа даянып тыва дылга ажыглап болгу дег чуулдерге ундезилеп уннер, ужуктер, состер –биле оюн хевирлиг онаалгаларны, мергежилгелерни, айтырыгларны, бодалгаларны, кроссворд, ребустарны тургускаш ажыглаарга оореникчилернин угаап бодаары, состерни шын бижири, бижик демдектерин сагыыры база дыл талазы-биле билии быжыгып ханылаарынга салдарлыг.

Оюн хевирлиг онаалгаларны, мергежилгелерни, айтырыгларны, бодалгаларны, ребустарнын, кроссвордтарны, состер, ужуктер, уннер-биле ажылдарны методика ёзугаар кажан ажыглап болурун мынчаар сумелеп турар:

1. Теманы ооренип дооскаш, уругларнын билиин хынаар сорулга-биле чорудар
2. Туннел болгаш катаптаашкын кичээлдернин онаалгаларынга оюннар дузазы-биле хынаары
3. Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулганы кыска уе тургузунда ажыглаар мергежилгелерни башкы уругларнын хар-назынын аайы –биле дууштур, бодунуу-биле таарыштыр тургузуп алыр

Ол ышкаш Россия Федерациязының школалары амгы үеде федералдыг күрүнениң өөрөдилге стандарттары ёзугаар ажылдап эгелээн болгаш өөрөдилге планнарында аңаа тускай шактарны аңгылаан.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулга, кичээлге бодаарга, өөреникчилерниң эстетиктиг культуразын элээн делгемчидер. Моон алгаш көөрге, өөреникчилерни кичээлден дашкаар ажыл-чорудулгаже хаара тудары – амгы үениң негелдези. Тыва дыл, литературлуг номчулга кичээлдеринге уругларның сонургалын бедидериниң бир аргазы – кичээлден дашкаар ажыл-чорудулгаже киирери.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулга – өөрөдиглиг болгаш кижизидилгелиг класстан дашкаар чорудар ажылдарның бирээзи. Ооң өөрөдиглиг ужур-дузазы: өөреникчилерниң кичээлдерге алган билиглерин болгаш чаңчылдарын немээр, делгемчидер база ханыладыр;

бердинген темазынга хамаарышкан материалдар чыып, оларны системажыдып, сайгарып, түннел үндүреринге өөредир; словарьлар болгаш өске-даа немелде литература-биле таныжар; кезжээлер, мөөрейлер, делгелгелер организаастаар; көргүзүг материалдары белеткээр — бо бүгү өөреникчилерниң бот-идепкейин болгаш сонuurгалын бедидеринге улуг ужур-дузалыг.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулганың темазын шилээниниң чугулазы

Дыл — ниитилелде эң-не кол шимчедикчи чепсек. Өөреникчи кижини бодунуң төрөөн дылының тыптып сайзырап келген төөгүзүн, ооң ниитилелде амгы үеде туружун сайгарып боданып өөренири амгы үениң негелдези. «Тыва дыл» эртемин өөредир шактарның эвээжи-биле уругларга немелде кичээлди шак бо эртемге эрттирери чугула чүүл болуп турар. Ооң-биле чергелештир уругларның эртемге сонuurгалын көдүрүп, төрөөн дылынга ынакшылын күштелдирер.

Кичээлден дашкаар ажыл-чорудулганың сорулгалары

Өөредиглиг:

- өөреникчилерни «Тыва дыл» эртеминге сонuurгалдыг кылдыр өөредир;
- тыва дылды амыдырал-биле холбап, бүгү талалыг сайзыраңгай, бедик культуралыг, чараш мөзү-шынарлыг, чогаадыкчы арга-шинектиг кижини хевирлээр;
- уругларны бот-тывынгыр, чогаадыкчы ажылдап өөредир.

Сайзырадыр:

- уругларның амыдыралче бот-тускайлаң медеделдиг көрүжүн хевирлеп, чогаадыкчы арга-шинээн сайзырадыр;
- аас болгаш бижимел чугааны делгеренгей, утказынга дүүштүр шын ажыглап, сайгарарын сайзырадыр.

Кижизидилгелиг:

- сагыш-сеткили байлак, мөзү-бүдүжү чаагай, эптиг-чөптүг;
- кижилерге, төрөөн черинге, бойдузунга ынак, хумагалыг;
- хамааты бот-меделери бедик, ада-чурт төөгүзүн үнелеп билер
- номчулгага сонuurгалдыг, чогаадыкчы езу-биле боданып, бодунуң туружун амыдыралдың кандыг-даа байдалында камгалап билер кижини кижизидер.

Планнаттынган түннелдер (ФКӨС-түң негеледелери-биле):

Предметтиг түннелдер (предметные):

- тыва дылдың теориялыг билиглери;
- төрөөн чериниң төөгүзү;
- тыва дылдың тывылганы;
- тыва дылдың адырларынга янзы-бүрү интеллектуалдыг оюннарның билиглери (лексика, фонетика, грамматика)

Бот-тускайлаң түннелдер:

- мөзү-шынары бедик, бот-сайзыраңгай чогаадыкчы кылдыр ажылдап өөрөнгени;
- ада-өгбезиниң төөгүзүн, чаагай чаңчылдарын билип чоруур кылдыр хевирлээри;
- тыва чоннуң, күрүнениң төлээзи кылдыр санап, ооң улусчу ужурларын сагып, салгап кижизидери;
- төрөөн чуртунга, ие дылынга, чонунга хумагалыг, ынак болур;
- бодунуң үзел-бодалын бот-тодарадып, бот-углап, бот-сайзырадып билир;
- чаа билиглер шингээдиң алырын медреселдиги-биле угаап билир;
- патриотчу тура-соруктуг, күш-ажылга ынак, эртем-билигже чүткүлдүг, кадык амыдыралдыг болур.

Метапредметтиг түннелдер:

- чүгө өөренириниң сорулгаларын билип, ону янзы-бүрү аргалар-биле чедип алырын билир;
- чидиг айтырыгларны чогаадыкчы арга-биле дилеп тывары;
- кылыр чүүлүн сорулгазының аайы-биле күүседип, планнап, доозуп билир;
- өөрөнгөн чүүлдерин системажыдып билир;
- янзы-бүрү медээ алыр чүүлдерни тып билири (словарьлар, номнар, интернет четкизинде сайтылар, энциклопедиялар, библиотека, картотека, номчулга залы...)
- кижиги бүрүзүнүң бодалын дыңнап, чөпшээрэжиң, эдиң билири;
- коллективтиг ажылдажылга үезинде кылыр чүүлүн хуваап, демнежиң, бодунуң үлүүн кириң, бот-боттарын хынажып билири;
- тыва дылдың өске эртемнер-биле холбаалыын болгаш ооң ужур-утказын билири;
- тыва дылга хамаарышкан билиглерин билдигиң ажыглап, бедик чугаа культуралыг болур.

Программаның утказы

«Төрөөн дылым» деп кичээлден дашкаар ажыл-чорудулгага планнаттынган программа 34 шакка планнаттынган. Программа 2 класстын оореникчилеринин назы-харыңга дууштур тургустунган. Неделяда 1 шак. Программа ниитизи-биле ургуларның ниити кругозорун, культуразын бедидип, дыл-домаан сайзыратпышаан, колдуунда янзы-бурү оюннар хевиринге эртер.

Программа 34 шакка кордунген.

2 класс – 34 шак (теориязы – 7 шак, практиктиг кезээ – 27 шак).

Ооредилге-тематиктиг планнашкыны (2 класс)

№	Темазы	Шагы	Хуну	
			план	факт
1	Кирилде кичээл	1		
2	Сос бе азы ...	1		
3	Оюннар «Слогтан неме», «Состу тып»	1		
4	Оюннар «Состу тургус», «Состу тып»	1		
5	Состун ангы-ангы уткалары	1		
6	Чоок уткалыг состер	1		
7	Удурланышкак уткалыг состер	1		
8	Аян-чорук «Состун ангы-ангы уууткалары»	1		
9	Оюннар «Баштар болгаш кудуруктар дугайында», «Ийи уткалыг»	1		
10	Оюн «Состер чадазы», «Состун кезектерин тып»	1		
11	Оюн «Состерни тып»- ийи уткалыг состерни тывар	1		
12	Оюн «Кым хойну тыварыл?» - ийи состен тургустунган хуу аттарга	1		
13	Оюн «Он базым» ийи состен тургустунган состерге	1		
14	Викторина «Состун утказын тып»	1		
15	Омонимнер. Оюн «Кым силер?»	1		
16	Оюн «Шынзыдынар...»	1		
17	Оюн «Кым эн кичээнгейлигил?»- омонимнер	1		
18	Оюн «Эстафета»	1		
19	Оюн «Частырыын тып»	1		
20	Оюн «Думчуунга кертип ал»	1		
21	Оюн «Билбеспей» словарьлыг состер	1		
22	Хуулгаазын бажын. Омонимнер.	1		
23	Бодан. Тып. Сагын.	1		

24	Викторина «Ийис сосстер»	1		
25	Чоок уткалыг сосстер. Оюн «Билбеспей»	1		
26	Ээриил ужуктер. Чоок уткалыг сосстерни чыыпбижиир.	1		
27	Бодан. Тып. Сагын.	1		
28	Улегер домактар иштинде кирген чоок уткалыг сосстер	1		
29	Улегер домактар иштинде кирген чоок уткалыг сосстер	1		
30	Дорт ужук -биле	1		
31	Дорт ужук-биле	1		
32	Тоолда ындыг боор ийик бе?	1		
33	Тоолда ындыг боор ийик бе?	1		
34	КВН «Сосстер-эжишкилер»	1		

Литература даңзызы

1. Алдын-оол Х.С. Аянныг номчулга. – Кызыл: Тываның ном үндүрер чери, 1983
2. Александрова Г.В. Проектная деятельность на уроках русского языка в 5-9м классах. Пособие для учителей. – М: Балласс, 2010
3. Бавуу-Сюрюн М.В., Ондар О.М. Тыва дыл талазы-биле сургуулдарның эртем-шинчилел ажылдарының тематиказы болгаш үлегерлери. — Абакан, 2007
4. Бавуу-Сюрюн М.В., Куулар Ч.К. Тыва дылдың лексиказынга факультативтер. – Кызыл, 2005
5. «Башкы» журналдары
6. Ооржак С.Т. Журналистиканың үжүглели. Немелде өөредилге ному. Кызыл: ОАО «Тываполиграф», 2012
7. Интернет- ресурста сайтылар